

ditionem legis, sed uni soli genti mediator fuit : oportet autem eum qui vere mediator futurus est erga unum Deum omnium gentium, creari non super mediationem unius gentis, sed omnium gentium : quandoquidem etiam omnium gentium unus est Deus. Hunc autem esse oportet non nudum hominem, qualis erat Moses, sed Christum Filium Dei, qui idem simul vere Deus est et vere homo : et cognatione quam ad utrumque habet, utrumque in seipso conjungit. Ipse siquidem est pax nostra qui fecit ex utrisque unum.

CAP. XV.

VERS. 5. « Sic et nos cum essemus pueri, suo elementis mundi eramus in servitute adacti. »

In similitudinem procuratorum et œconomorum, qui imperfectos per ætatem instruunt ac moderantur ad id quod expedit, mundi accepit elementa, quibus in servitute redacti eramus propter cognitionis imperfectionem. Nequaquam igitur, ut opinor, solem et lunam in ordinem procuratorum redegit, propterea quod inutile esset his esse subjectum, sed elementa mundi dicit, aut elementarem et introductivam legem (Scribebat enim credentibus e Judæis, et significat tum ea quæ paulo superius dicta sunt, tum quod si circumdamini, Christus vobis nihil proderit) aut elementa vocat dies, aquam et ignem, quorum erant observationes ex lege quæ in servitute adigebat : dierum quidem in sabbatis et neomeniis ac circumcisionibus, aquæ autem in purificationibus ac lotionibus, ignis vero in non accendendo sabbatis igne, sed edendis pridianis ac frigidis. Vide autem quid circa hoc admirandum dicat Eusebius quarto libro de Demonstratione evangelica.

δοσιν τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐνὶ μόνον ἐμεσίτευσεν ἔθνεσι. Δεῖ δὲ τὸν ὡς ἀληθῶς μέλλοντα μεσιτεύειν πρὸς τὸν τῶν ἀπάντων ἔθνῶν ἓνα Θεόν, οὐχ ὑπὲρ ἑνὸς ἔθνους, ἀλλ' ὑπὲρ πάντων κοινῇ τὴν μεσιτείαν ποιήσασθαι, ἐπειδὴ καὶ πάντων ἔθνῶν εἷς ἐστὶ Θεός. Εἶη δ' ἂν οὗτος, οὐ ψιλὸς ἄνθρωπος οἷος Μωσῆς, ἀλλὰ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Θεός τε ὢν ἀληθῶς ὁ αὐτὸς ἄμα, καὶ ἄνθρωπος ἀληθῶς, καὶ τῆ συγγενείᾳ τῆ πρὸς ἑκάτερον, εἰς ἓν συνάγων ἐν ἑαυτῷ τὰ ἑκάτερα. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἓν.

ΚΕΦ. Δ'.

« Οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι. »

Ἐν τάξει τῶν ἐπιτρόπων καὶ οἰκονόμων τῶν τοὺς ἀτελεῖς τῆ ἡλικίᾳ πρὸς τὸ συμφέρον παιδαγωγούντων, ἔλαβε τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, οἷς ἦμεν δεδουλωμένοι διὰ τὸ τῆς γνώσεως ἀτελεῖς. Οὐκ ἂν οὖν, ὡς οἶμαι, ἥλιον καὶ σελήνην ἔλαβεν εἰς τάξιν τῶν ἐπιτρόπων, διὰ τὸ ἀσύμφορον εἶναι τὴν εἰς ταῦτα ὑποταγήν, ἀλλὰ στοιχεῖά φησι τοῦ κόσμου, ἢ τὸν στοιχειώδη καὶ εἰσαγωγικὸν νόμον. (Καὶ γὰρ τοῖς ἐξ Ἰουδαίων πιστοῖς ἔγραψε, καὶ δηλοῖ τὰ τε μικρὰ ἄνωτέρω εἰρημένα, καὶ τὸ ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει). Ἡ στοιχεῖα καλεῖ, ἡμέρας, ὕδωρ, πῦρ, ὧν ἦσαν ἐκ τοῦ εἰς δουλείαν ὑπαγαγόντος νόμου αἱ παρατηρήσεις. Ἡμερῶν μὲν, ἐν τε Σαββάτοις καὶ νεομηνίαις καὶ περιτομαῖς. Ὑδατος δὲ, ἐν ταῖς σωματικαῖς ἀγνεῖαις καὶ βαπτισμοῖς· πυρὸς δὲ, ἐν τῷ μὴ ἀνακαίειν πῦρ ἐν τοῖς Σαββάτοις, ἀλλ' ἔωλα ἐσθίειν. Ὅρα δὲ τί εἶπεν εἰς τοῦτο ξένον Εὐσέβιος ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ τῆς εὐαγγελικῆς Ἀποδείξεως.

IN EPISTOLAM AD HEBRÆOS.

(E cod. Paris. 258 deprompsit CRAMER, t. VII.)

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. « Multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et sæcula. »

Deus, inquit, qui Abraamo et Moysi eorumque posteris vario modo, nec minus omni tempore majoribus nostris locutus est per prophetas suos, consummato jam omni tempore locutus est nobis in Deo (Christo), id est, legibus generi humano per omnes ætates adaptatis, ita ut servi ipsius justifi-

D

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

« Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. »

Τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀβραάμ τε καὶ τὸν Μωσέα καὶ τοὺς καθεξῆς διαφόρως οὖν, φησὶ, καὶ καταλλήλως ἐκάστῳ καιρῷ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις διὰ τῶν οἰκείων προφητῶν ὁμιλήσας Θεός, τοῦ παντὸς ἤδη χρόνου συμπληρουμένου, κελάκηκεν ἡμῖν ἐν Θεῷ, τουτέστι, νόμοις πρότερον τὸ γένος ἡμῶν ἐκάστῃς

*C. Crameriana. Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως. Οὐ τοίνυν ἐνδελόμενον οὐ δ' εὐλογον ἐπ' ἀναιρέσει τῶν εὐλογῶν δεδούσθαι φάναι τὸν νόμον.

γενεᾶς καταλλήλοις πρὸς κτῆσιν δικαιοσύνης τε καὶ θεωγνωσίας διὰ τῶν ἑαυτοῦ δούλων, παιδαγωγήσεως τῶν χρόνων ἤδη συμπληρωθέντων ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ τῇ κατ' αὐτὸν οἰκονομίᾳ τοῖς τούτων ἡμᾶς αὐτοτελῆ χάριν εὐηγγελίστατο (λέγει δὲ τοῖς μετὰ τὸν σταυρὸν) διὰ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀφθαρτον καὶ ἀναμάρτητον τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας ἀποκαταστάς.

« Δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν. »

Δόξαν εὐφῆμως κέκληκε τὸν Πατέρα, ἀπαύγασμα δὲ τὸν Υἱόν, διδάσκων ἐκ παραδείγματος, ἐκ Πατρός τε αὐτὸν εἶναι καὶ συναἰδιον τῷ Πατρί· τοιοῦτον γὰρ τὸ ἀπαύγασμα ἐκ τοῦ τε ὄν, συνυπάρχον αὐτῷ· οὐκ οὐκ ἄν ἥλιον εἶποι τις ὑπὸ τε τοῦ οἰκείου πρεσβύτερον ἀπαύγασματος. Ἐρη δὲ αὐτὸ δίχα τῆς ὡς συλλαβῆς, κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς Γραφῆς.

ΚΕΦΑΛ. Ε'.

« Εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαθείας, καίπερ ὧν Υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν. »

Ἄντι τοῦ, τῷ πάθει τὸ μάθημα τῆς ὑπακοῆς ἔχων ἐντελέστατον, ἐπεδείξατο, καὶ ταῦτα τυγχάνων Υἱός. Οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς λέγειν εἰώθαμεν· πολλάκις γοῦν ἄριστα λόγον διεξεληλυθότος τινός, φημὲν ὅτι Οὗτος ἀληθῶς ἔμαθεν ἀφ' ὧν εἶρηκε λόγους, τουτέστι τῆ ἀγγελία καὶ τῆ φράσει βεβαίως ἔδειξεν κατωρθωκέναι τῶν λόγων τὴν μάθησιν.

liam divinarumque rerum scientiam sibi comparare potuerint, jam, completis doctrinae per Jesum Christum afferendae temporibus, per dispensationem in eo factam nobis perfectam gratiam annuntiavit, utpote qui post crucem per ejus resurrectionem ad puritatem integritatemque naturae nostrae restituti sumus.

VERS. 2. « Per quem fecit et saecula. »

Gennadii. Honorifice gloriam appellavit Patrem, splendorem autem Filium, ostendens per comparationem, eum esse ex Patre et coaeternum Patri: sic enim splendor est ex aliqua re eique coexistit. Quare nec solem quis dixerit antiquiorem ipsius splendore. Neque adjecit voculam ὡς, secundum B Scripturae consuetudinem.

CAP. V.

VERS. 7, 8. « Exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset Filius Dei, didicit ex iis quae passus est obedientiam. »

Hoc est, passione scientiam obedientiae perfectissimam nactus esse demonstratur, et quidem ut Filius. Sic nos quoque dicere consuevimus, siquidem haud raro, ubi quis bene verba fecit, eum ex oratione sua vere didicisse contendimus, id est, enuntiatione atque dictione manifesto ostendit se ea, quae pronuntiavit, in succum ac sanguinem vertisse.

ANNO DOMINI CCCCLXXXV.

SANCTUS QUINTIANUS,

EPISCOPUS ASCULANUS.

S. QUINTIANI EPISTOLA

AD PETRUM FULLONEM EPISCOPUM ANTIOCHIAE (1).

(Mansi, *Ampl. coll. Conc. gen.*, t. VII, p. 1110.)

Πολυτρόπως (2), καὶ πολυμερῶς ἐξένευσας, ἀγαπητὲ, τῆς ἀληθείας, τάναντία πράττων τοῦ δεσποτικοῦ μυστηρίου, μὴ ἐπόμενος τοῖς Εὐαγγελίοις, ἦτοι

(1) In Bellovacensi codice, et altero S. Victoris, S. Quintiani, episcopi Asculani, ad Petrum Antiochenum. In Ms. cod. Bibl. Caesareae, teste Lambecio tom. VIII, pag. 494, titulus Graece hic est: Ἰσον ἐπιστολῆς Κυντιανοῦ ἐπισκόπου Ἀρχουλιανῶν (in alio Ἐρχουλιανῶν), πρὸς Πέτρον ἐπίσκοπον (in alio ἀρχιεπίσκοπον) Ἀντιοχείας. HARD.

(2) Edidit G. L. R. P. Fronto Ducæus S. J. post

Multifariam multisque modis, charissime, a veritate deviasti, contraria herilis mysterii faciens, non sequendo Evangelia, vel apostolos, vel sanctos Patres.

commentaria Jo. Zonaræ S. J. anno 1618 Graece vulgavit Binius eodem anno. — Hanc epistolam contendit falsam esse et supposititiam Valesius lib. 1 *Observ. eccles.* ad Evagrium cap. 4; genuinam vero esse probat Pagius ad an. 485, n. 15 et seqq., datamque contra Fullonem. Hæc Quintiani epistola spectat ad synodum Quintiani an. 485 habitam.